

Innst. S. nr. 267

(2001-2002)

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 123/2001 om innlemming av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarknadsdirektivet) i vedlegg IV til EØS-avtala (Energi)

St.prp. nr. 42 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMANDRAG

Utanriksdepartementet viser i proposisjonen til at Europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarknadsdirektivet) vart vedteke i Rådet og tok til å gjelde i 1998 - med frist for gjennomføring i den nasjonale lovgjevinga til EU-medlemene august 2000.

I oktober 2001 vedtok EØS-komiteen at gassmarknadsdirektivet skal innlemmast i vedlegg IV til EØS-avtala (Energi), og Utanriksdepartementet foreslår i denne proposisjonen å gje samtykke til godkjenning av denne avgjerda.

I direktivet er det m.a. fastsett felles reglar for regulering av overføring, distribusjon, forsyning og lagring av naturgass i medlemsstatane. Direktivet inneheld reglar om organisering av gassektoren og om korleis han skal verke, om tilgang til marknaden og kriterium og framgangsmåtar for tildeling av rettar til overføring, distribusjon, forsyning og lagring av naturgass. Vidare er det reglar i direktivet om oppsplitting av rekneskapan til selskap som driv minst to av verksemdene overføring, distribusjon og lagring av gass. Det er ingen krav om føring av åtskilte rekneskapar for produksjon av gass.

Direktivet inneheld vidare reglar om korleis systema for overføring, distribusjon m.v. av gass skal drivast, medrekna reglar om at utanforståande tredjemenn skal sikrast tilgang til røyrleidningssystema på grunnlag av anten regulert eller forhandla tredjepartstilgang. Direktivet inneheld òg reglar for å kunne nekte kvalifiserte gasskjøparar tilgang til røyrleidningane, samt krav om at det vert skipa ei ordning for regulering.

I artikkel 23 i direktivet er det teke inn ei eiga føresegn om at naturgassføretak og kvalifiserte gasskjøparar òg skal sikrast tilgang til oppstraumgassrøyr-

leidningsnett for å sikre ein konkurransedyktig indre gassmarknad. - Ilandføringsrøyrleidningane frå den norske kontinentalsokkelen til kontinentet vil vere eit "oppstraumgassrøyrleidningsnett" i medhald av direktivet.

Det er i proposisjonen elles gjort nærare greie for dei einskilde artiklane i direktivet.

Departementet viser òg til at Kommissjonen i mars 2001 gjorde eit formelt framlegg til endring av gassmarknadsdirektivet, og at dersom dette arbeidet fører til eit endringsdirektiv, vil Noreg måtte ta stilling til spørsmålet om innlemming av dette direktivet i EØS-avtala som eiga sak. Ein kan ikkje sjå at endringsarbeidet, slik det ligg no, vil få konsekvensar av særleg verk-
nad for Noreg.

2. MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sylvia Brustad, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, frå Høgre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, frå Framstegspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, frå Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Ingvild Vaggen Malvik, frå Kristeleg Folkeparti, Ingmar Ljones og leiaren Bror Yngve Rahm og frå Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at det direktivet som er lagt fram for tredjepartstilgang er det første direktivet i ein EU-prosess kor gassektoren både oppstrøms og nedstrøms skal opnast for friare konkurranse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at gassmarkedsdirektivet representerer annen fase i EUs etablering av det indre gassmarked for naturgass. Konesjonsdirektivet (Europarlementet og Rådets direktiv 94/22/EF om vilkårene for tildeling og bruk av tillatelser til å drive leting etter og utvinning av hydrokarboner) trådte i kraft 30. mai 1994. Det er innlemmet i EØS-avtalen og trådte i kraft for Norges vedkommende 1. september 1995.

I fortalen til gassmarkedsdirektivet slås det fast at flere av EUs medlemsland er svært avhengige av å importere gass. Det påpekes derfor at det indre gassmarked må baseres på konkurranse og etableres gradvis. Direktivets formål er således å åpne det indre gassmarked for konkurranse. Dette oppnås i direktivet hovedsakelig ved å gi naturgassforetak og kvalifiserte gasskjøpere (kunder) rett til å få adgang til rørledninger for overføring og distribusjon av gass. Slik adgang skal gis på ikke-diskriminerende og objektivt grunnlag.

I og med at direktivet er hjemlet i EU-traktatens bestemmelser om etablering av det indre marked, er det EØS-relevant.

Flertallet viser videre til at EUs toppmøte i Barcelona 15. og 16. mars 2002 vedtok å intensivere arbeidet med de nye el- og gassmarkedsdirektivene, med sikte på full markedsåpning i 2004. Spørsmålet om eventuell innlemmelse av de endrede direktivene i EØS-avtalen vil bli forelagt Stortinget som egen sak.

Flertallet legger til grunn at departementet i proposisjonen fremholder at innlemmelsen av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen og gjennomføringen av det i norsk lovgivning ikke vil få særlig innvirkning i forhold til Norge. Direktivet gjelder i det vesentlige i forhold til nedstrømssektoren, som for Norges vedkommende er marginal. Det finnes pr. i dag ikke særskilt norsk lovgivning som regulerer gassmarkedet nedstrøms. I forhold til Norge vil derfor direktivets regler for nedstrømssektoren ikke medføre konsekvenser av vesentlig betydning. Flertallet har likevel merket seg at departementet legger opp til en gjennomføring av direktivet på nedstrømssektoren som skal være så enkel som mulig innenfor de rammer direktivet oppstiller, herunder vurdere anvendelse av direktivets unntaksregler, og tilpasset nedstrømsindustriens behov.

Flertallet legger videre departementets utsagn i proposisjonen til grunn for at gjennomføring av gassmarkedsdirektivet i norsk rett heller ikke vil innebære vesentlige økonomiske og administrative konsekvenser for eierne av rørledningene eller for skiperne. I dag er det riktignok ingen rett for utenforstående tredjemenn i petroleumsloven til å kunne få adgang til de norske oppstrømsrørledningene. Loven har likevel alltid åpnet for at utenforstående tredjemenn kan forhandle adgang til oppstrømsrørledningene med eierne av disse. I praksis skipes det i stor grad tredjepartsgass

i de store gassrørledningene på norsk kontinentalsokkel. Tredjepartene (skiperne) er i dag de facto andre gassprodusenter på norsk kontinentalsokkel, mens gassmarkedsdirektivet også som nevnt vil innebære at kjøpere av gass skal gis rett til tredjepartsadgang. Denne forskjellen antas likevel ikke å utgjøre noen vesentlige kostnader eller konsekvenser for øvrig i praksis.

Ingen feltutbygging finner derved sted på norsk sokkel uten at rettighetshaverne er sikret transport for den gassen de selger fra feltet. Det at tredjeparter skal sikres en rett til tredjepartsadgang i gassmarkedsdirektivet, antas i praksis ikke å innebære noen endring av betydning i forhold til dagens ordninger.

Flertallet har også registrert at det i den senere tid er foretatt endringer i systemet for forvaltning av de norske gassressursene. Dette er i samsvar med Stortingets vedtak og anmodninger. Flertallet viser i denne forbindelse til Stortingets vedtak ved behandlingen av St.prp. nr. 36 (2000-2001) Eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE, der det i Innst. S. nr. 198 (2000-2001) heter i vedtak nr. 5 og 6:

"Stortinget samtykker i at Olje- og energidepartementet får fullmakt til:....

5. å opprette et nytt statsaksjeselskap for ivaretagelse av SDØE

6. å opprette et nytt statsaksjeselskap for transport av naturgass".

De nevnte statsaksjeselskaper ble stiftet i mai 2001 i tråd med Stortingets vedtak, som henholdsvis Petoro og Gassco.

Flertallet viser videre til at komiteens flertall i Innst. S. nr. 198 (2000-2001) også fremsatte følgende anmodning til Olje- og energidepartementet:

"Flertallet forutsetter imidlertid at det raskest mulig etableres et felles eierskap for transportsystemene for gass, i hovedsak basert på samme prinsipper som det "Gasled" som tidligere er foreslått av selskapene selv."

Flertallet har registrert at departementet på denne bakgrunn har anmodet selskapene om å arbeide for å etablere et slikt felles eierskap, og at arbeidet er kommet langt. Flertallet legger til grunn at resultatet av selskapenes arbeid vil bli fremlagt for Stortinget på en god måte.

Til slutt har flertallet også merket seg at Gassforhandlingsutvalget (GFU) ved kgl.res 1. juni 2001 ble besluttet utviklet med øyeblikkelig virkning innenfor EØS-området, og at GFU er utviklet fullt ut fra og med 1. januar 2001. Stortinget ble orientert om dette i St.prp. nr. 1 (2001-2002) Del 5 Andre saker, pkt. 8 Nytt gassforvaltningssystem. Gass fra norsk kontinentalsokkel kan derved selges på individuell basis.

Flertallet legger til grunn at de endringer som på denne bakgrunn er gjort i det norske gassforvaltningssystemet, både vil legge forholdene godt til rette for at norske myndigheter kan ivareta ressursforvaltningshensyn i nødvendig utstrekning også i fremtiden, samtidig som norske gassprodusenter kan tilpasse seg de

strukturendringer som nå finner sted i det europeiske gassmarkedet. Dette vil bidra til å sikre verdiskapingen fra norsk sokkel. De foretatte endringer synes å være i samsvar med det hovedprinsipp som alltid har ligget til grunn for utformingen av norsk petroleumspolitikkk om at olje- og gassressursene på norsk kontinentalsokkel skal forvaltes slik at de kommer hele det norske samfunn til gode. De nye elementene i gassforvaltnings-systemet synes å ivareta hensynet til helheten i norsk olje- og gasspolitikk på en god måte.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at gjennom liberalisering av den europeiske gassmarknaden vil Noreg bli påverka som EØS-medlem og som stor gasseksportør til EU. For at marknadsbalansen mellom Noreg og EU ikkje skal forskyvast er det svært viktig at liberaliseringsgrepa skjer i takt oppstrøms og nedstrøms.

Desse medlemene viser til professor Øysten Noreng si utgreiing til komiteen om liberaliseringsprosessen i EU-landa, kor det kom fram at EU-kommisjonen møter sterk motstand frå Frankrike og Tyskland i liberaliseringsprosessen og det er usikkert når transportselskapa sine nedstrømsmonopol og dei regionale detaljistmonopola vil bli avvikla.

Desse medlemene er uroa over at Noreg tilsynelatande liberaliserer oppstrømssektoren i utakt med liberaliseringa av nedstrømsmarknaden med dei effektar dette har på marknadsbalansen.

Desse medlemene viser til statsråd Steensnæs sitt svar på spørsmål 10 i komiteen sitt brev 26. april 2002, der gassmarknadsdirektivet for Noreg sin del neppe vil ha særleg verdi for reforhandling av dei eksisterande langsiktige avtalene.

Desse medlemene viser vidare til Europarådet si utgreiing for komiteen der det kom fram opplysningar om at den raske liberaliseringa i høve til den forventede marknadsveksten vil vere vesentleg om dei langsiktige gasskontraktane må reforhandlast. På EU sitt rådsmøte i Barcelona 15. og 16. mars 2002 ble tempoet i liberaliseringa vedteke å skulle forserast slik at gassvoluma til dei liberaliserte delane av marknaden vil overstige marknadsveksten på tilbodssida. Dette vil truleg framtvinge eit auka press for reforhandling av dei langsiktige gasskontraktane.

Desse medlemene har registrert at den norske gasssektoren gjennom avviklinga av Gassforhandlingsutvalet, etableringa av Gassco, Petoro og det planlagte Gassled 2 på kort tid har gjennomgått ei stor reorganisering. Desse medlemene peikar på at denne reorganiseringa har blitt gjennomført utan at saka er blitt lagt fram for Stortinget og før Stortinget har godkjent EØS-komiteen si avgjersle om å innlemme gassmarkedsdirektivet i EØS-avtala. Desse medlemene tolkar denne reorganiseringa som ei liberalisering av norsk oppstrømssektor og peikar på at dette skjer i utakt med liberaliseringa i viktige EU-marknader.

Desse medlemene peikar på at reorganiseringa som har foregått og foregår innan norsk gasssektor inneber vesentlege strukturendringer. Desse må tolkast som ei førebuing til ein endra europeisk gassmarknad. Desse medlemene meiner dette inneber større endringar i norsk petroleumspolitikkk og som såleis burde vere ei sak for handsaming i Stortinget.

Desse medlemene viser til komiteen si høyring 6. juni 2002, der det frå alle vart oppmoda om ikkje å fremje eller handtere fleire framlegg før ein har eit heilskapleg bilete av den norske gassituasjonen. Representantane for dei norske nedstrømselskapa streka vidare under at Stortinget burde handsame den varsla gassmeldinga før ein tok stilling til dei einskilde EU-direktiva på området.

Heilskapleg strategi

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet registrerer at etterspurnaden etter gass i Europa vil auke sterkt i dei neste 20 åra og at norsk gass reknar med å ha ein monaleg marknadsdel i mange av dei største EU-landa. Samstundes pågår ei stor endring i rammevilkåra for den europeiske gassmarknaden som innleiar ei ny epoke for norsk gasssektor, og meir utvikla, vil operere i ein meir liberalisert marknad som veks, både når det gjeld i kor mange land, kundar og i volum. Dette skaper eit behov for utvikling og gjennomgang av dei forskjellige norske rollene i gassmarknaden (som produsent, transportør, forvaltar, eksportør og detaljist). Viktige moment for norsk petroleumspolitikkk er omsynet til forvaltning av petroleumformuen, marknadsbalansen mellom Noreg og EU, uttaket av ikkje-fornybare naturressursar, grunnrentefordeling mellom den norske stat og EU-landa, behovet for samdrift og store langsiktige infrastrukturinvesteringar, forsyningstryggleik samt ein overordna energi- og miljøpolitikk. Dei norske gasselskapa sine moglegheiter til å utvikle seg langs verdikjedeaksen inn i ein opnare europeisk marknad er ein viktig del av dette biletet.

Desse medlemene fremjar difor følgjande forslag:

"Stortinget ber Regjeringa i den varsla gassmeldinga leggje fram ein heilskapleg norsk gasstrategi i ein europeisk gassmarknad i endring."

Desse medlemene strekar under at gassmarknadsdirektivet er eit første skritt i ein EU-motivert og EU-styrt prosess som skal sikre EU sikker og konkurransedyktig prisa gass i svært lang tid framover. Det er openbart og legitimt at EU fremjar sine interesser overfor eksportlanda. Det er likeeins openbart at det er både samanfallande og motstridande interesser mellom Noreg og EU når det gjeld forvaltning av naturgassressursane og framveksten/organiseringa av eit paneuropeisk gassregime. Noreg er i ein unik posisjon som stor eksportør av gass til EU og som EØS-medlem bør ha ei heilskapleg tilnærming til gjennomføringa av

liberaliseringsprosessen. Desse medlemene meiner denne heilskaplege tilnærminga må skje i form av reelle forhandlingar med EU om innhald, balanse og tempo i heile liberaliseringsprosessen.

Desse medlemene fremjer difor følgjande forslag:

"Stortinget utsett handteringa av gassmarknadsdirektivet til gassmeldinga ligg føre og det ligg føre reelle forhandlingsresultat om innhald, balanse og tempo i heile liberaliseringsprosessen."

Desse medlemene viser til statsråden sitt svar til komiteen på spørsmål 3 i brev av 16. mai 2002, kor det blir streka under at Noreg vil i

"meget liten grad ha innflytelse på reguleringen av EUs indre marked, eller på utviklingen i markedet for øvrig. Konsekvensene av dette vil derved ikke være relevant ved en vurdering av den norske gjennomføring av direktivet."

Desse medlemene vil peike på at Regjeringa i St.prp nr. 42 (2001-2002) ber Stortinget om å samtykke til innlemming av direktivet og ikkje ei rein administrativ gjennomføring. Det er nettopp ved ei vurdering av innlemming at ein grundig gjennomgang av konsekvensane av reguleringa og utviklinga i EU sin gassmarknad er nødvendig, og kor det ville ha vore nyttig med statsrådets vurderingar.

Vidare etterlyser desse medlemene ei samanstilling av konklusjonar av

"de framstøt en allerede har gjort fra norsk side for å klargjøre direktivets virkninger i forhold til Norge før en aksepterte (sic) beslutningen om innlemmelse" (brev til komiteen av 30. april 2002, svar på spørsmål 11.)

Desse medlemene kan ikkje sjå at statsråden har godtgjort at "gjennomføringen av gassmarknadsdirektivet ikke vil medføre konsekvenser av særlig betydning" (op. cit.) Desse medlemene vil difor gi nokre eksempel på ein del av problemstillingane som det burde ha vore gjort greie for før ei avgjerd om innlemming.

Grunnrente

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet peikar på at grunnrentefordelinga i ein deregulert marknad vil kunne endrast frå den situasjonen ein har i dag. EU signaliserer auka avgifter på bruk av gass som kan verke som ein tollsats. Koordinerte avgifter på bruk av gass i alle EU-medlemslanda kan medverke til å presse norske eksportprisar ned.

Desse medlemene finn det tvilsamt at statsråden (i brev til komiteen av 30. april 2002 med svar på spørsmål 7) "ikke kan si noe særskilt" om dei indirekte verknadene av auka energiskattar i EU.

Prisutvikling - større uvisse

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Europaprogrammet si utgreiing for komiteen, kor det står at:

"en liberalisering vil på kort og mellomlang sikt kunne føre til økt totaltilbud av gass, med derpå følgende prisfall og -fluktasjoner", og at "utviklingen går i retning av at produsentene ikke bare kommer til å ta økt prisrisiko i det europeiske gassmarkedet, men også den politiske avgiftsrisikoen og usikkerheten knyttet til beslutninger i andre land".

Desse medlemene meiner det ikkje er gjort god nok greie for prisutviklinga og konsekvensane av større uvisse kring ho, ved at statsråden viser til at det ikkje er "problematisk å finne avsetning for norsk gass" (i svar til komiteen av 30. april 2002 på spørsmål 3), og seinare i same brev (svar til komiteen på spørsmål 10) "hvorvidt prisene vil påvirkes av markedsliberaliseringen, er det vanskelig å si noe særskilt om i dag".

Moglegheit til å tilretteleggje for infrastrukturinvestering

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til Lisboa-prosessen og forseringa av liberaliseringa kor det på ministerrådsmøtet i Barcelona vart vedteke eit åpningsmål på minst 60 pst. av marknaden allereie i 2004. Europaprogrammet peikar på i si høyringsfråsegn at dette ikkje er i samsvar med summen av langsiktige kontraktar. Europaprogrammet åttvarer mot EU-tiltak som undergrev respekten for inngåtte avtaler, og peikar på at respekten for langsiktige avtaler har vore eit viktig grunnlag for store norske gassinvesteringar.

Desse medlemene peikar på at dette står i motstrid til statsråden sitt svar til komiteen i brev av 30. april 2002 på spørsmål 8, kor det står at langsiktige kontraktar er "fullt ut forenlig med direktivet".

Grunnlag for forhandlingar

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til den gode forhandlingssituasjon som Noreg har som stor gassleverandør til EU. I lys av dei tydelege, samanfalande og motstridande interessene mellom Noreg og EU bør Regjeringa insistere på at gassmarknadsdirektivet krev ei politisk løysing mellom EU og Noreg.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti visar til at saka er politisk, og ikkje juridisk, og at dette visast t.d. ved at ho innanfor i sjølve EU-kommisjonen vert handsama av konkurransekommissær Monti mot dei ønska energikommissær de Palacio har. de Palacio er meir oppteken av å sikre stabile leveransar av gass frå norske gassfelt enn konkurransekommissær Mario Monti, som har ansvaret for at konkurransen skjer i samsvar med EU-traktaten

også når det gjeld sal og kjøp av gass. Det er kortsiktige interessemotsetningar mellom gassprodusent og gasskjøpar som fører til at EU har valt å presse Noreg inn i det regimet som gassmarknadsdirektivet fastlegg.

Medlemene i komiteen frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet visar til at det på lengre sikt er grunnlag for samanfallande interesser mellom EU og Noreg, både når det gjeld leveransar av gass og når det gjeld å finne gode energi- og miljøpolitiske løysningar etter kvart som Kyoto-krava skal settast ut i livet - og særleg når neste generasjon med klimakrav skal utformast.

Desse medlemene viser til forslaget om å utsette saka, og undrar seg over at eit fleirtal på Stortinget vel å presse saka gjennom, utan å ha konkrete svar på t.d. dei innvendingane dei står framføre. Ei slik handsaming av ei sak av så stor nasjonal verdi, krev ei heilt anna og grundigare handsaming.

3. UTTALE FRÅ UTANRIKSKOMITEEN

Utenrikskomiteen viser til de respektive fraksjoners merknader i utkastet til innstilling til ovennevnte sak, og har for øvrig ingen merknader.

4. FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag frå Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber Regjeringa i den varsla gassmeldinga leggje fram ein heilskapleg norsk gasstrategi i ein europeisk gassmarknad i endring.

Forslag 2

Stortinget utsett handteringa av gassmarknadsdirektivet til gassmeldinga ligg føre og det ligg føre reelle forhandlingsresultat om innhald, balanse og tempo i heile liberaliseringsprosessen.

5. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen, og rår Stortinget til å gjere slikt

vedtak:

Stortinget samtykkjer til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 123/2001 om innlemming av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarknadsdirektivet) i vedlegg IV til EØS-avtala (Energi).

Oslo, i energi-, og miljøkomiteen, den 14. juni 2002

Bror Yngve Rahm
leiar

Hallgeir H. Langeland
ordførar

Øyvind Vaksdal
sekretær

Vedlegg 1

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 28. mai 2002

Vedr. St.prp. nr. 42 (2001-2002) Om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 123/2001 om innlemming av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarknadsdirektivet) i Vedlegg IV til EØS-avtala (Energi)

Det vises til brev 22. mai 2002 fra komiteen vedrørende ovenstående. Under henvisning til mine svar 16. mai d.å. på tidligere spørsmål fra komiteen, ønskes svar på ytterligere spørsmål. Disse følger nedenfor.

1. I svar på spørsmål om GFU-saken og EU-kommisjonens behandling av denne (nr. 1) avvises en eventuell sammenheng med Gassmarkedsdirektivet - Dersom EU-kommisjonen går til sak og gir bøter på 30 til 50 mrd kroner - kan det tenkes å ha noen betydning for vårt samarbeid med EU på andre områder?

Skulle Kommisjonen komme til å fatte et negativt vedtak i GFU-saken der bøter ilegges de selskaper som er adressater for Kommisjonens klageskrift, vil det være et uttrykk for at Kommisjonen mener disse selskapene har begått brudd på gjeldende konkurranseregler. Disse konkurransereglene har Norge forpliktet seg til å følge gjennom sin tilslutning til EØS-avtalen. Som sådan vil et eventuelt pålegg om bøter være en del av de spilleregler som gjelder for det indre marked innenfor EØS-området. I et slikt tilfelle må det antas at selskapene som eventuelt ilegges bøter som nevnt, vil følge de prosedyrer som gjelder for å prøve Kommisjonens vedtak. Dette vil eventuelt være i form av saksanlegg for EF-domstolen.

Norge har som kjent tilkjennegitt overfor Kommisjonen at saken mot selskapene etter norsk syn eventuelt burde vært reist mot den norske stat, og en har i denne forbindelse bedt om at saken må legges til side. Den norske stat har samtidig bedt om, og blitt akseptert av Kommisjonen som såkalt interessert tredjepart. Et negativt vedtak vil bli påanket av selskapene, og som interessert tredjepart vil norske myndigheter også måtte ha en tett oppfølging av en slik ankesak. Saken vil kunne pågå i lang tid fremover.

GFU-saken er ennå ikke avsluttet fra Kommisjonens side, og det er derfor ikke på det nåværende tidspunkt mulig å si noe nærmere om eventuelle reaksjoner fra norsk side på et negativt vedtak i konkurransesaken. Skulle saken versere i lengre tid, vil den likevel kunne få en negativ innvirkning på det generelle kaka mellom Norge og EU. Jeg kan imidlertid ikke se at et negativt vedtak fra Kommisjonen, som altså vil være i samsvar med de prosedyrer Kommisjonen anvender i konkurransesaker, skulle kunne få særskilt betydning for Norges forhold til EU i andre enkeltsaker.

2. I svar på spørsmål om direktivets intensjon om rimeligere gass for EU som kjøper, samtidig som betydningen overfor Norge er minimal (nr. 7), svares det ikke konkret på hovedspørsmålet: Betyr akte i realiteten at EUs intensjon med direktivet ikke er oppnådd? - Og om så er tilfellet, er det derfor det er spekulativt å snakke om et årlig tap på 10 mrd kr (nr. 3) ?

Den intensjonen om reduserte gasspriser som komiteen trekker frem, fremgår ikke av direktivet selv, men er uttalt muntlig av Kommisjonen. Av direktivet fremgår det at siktemålet med direktivet er å etablere et indre gassmarked basert på konkurranse. Markedsliberalisering er derved direktivets hovedintensjon. En forventet effekt av slik liberalisering har vært reduserte priser til forbruker.

Liberaliseringen i det europeiske gassmarkedet er kommet godt i gang. Det er likevel vanskelig å si noe håndfast om årsaken (e) til dette. Bildet er komplisert, og gjennomføringen av gassmarkedsdirektivet må antas å være ett av flere elementer som har betydning i denne forbindelse. Andre elementer som bidrar til liberaliseringen er tiltak i enkeltstater, og på selskapsnivå. Som jeg har påpekt i mine tidligere svar, er det foreløpig ikke grunnlag for å si at gassprisene derved er redusert i særlig grad. Isolert sett vil dette faktum neppe kunne anses som basis for antakelser om hvorvidt EUs intensjon med direktivet er oppnådd eller ikke.

Når det gjelder spørsmålet om en kvantifisering av et mulig tap for Norge som følge av en eventuell prisreduksjon på gass, vil jeg på ny påpeke at det synes spekulativt å legge bestemte tall til gran. Dette må iallefall gjelde all den tid det ikke kan pekes på noen entydig tendens til at gassprisene i Europa vil reduseres. I så måte har en heller intet grunnlag for å konkretisere noe tall.

3. I svar på spørsmålet om muligheten til en eventuell tilslutning til produsentorganisasjoner som OPEC (nr. 6), vites ikke om dette er i strid med konkurransereglene i EU; men problemstillingen avvises fordi medlemskap i for eksempel OPEC "... ikke er noen aktuell problemstilling: Flere, bl.a. tidligere statsminister Kåre Willoch, har tatt til orde for et tettere samarbeid med organisasjonen. Et samarbeid med Gas Exporting Country Forum (GECF) ville, om organisasjonen formelt blir opprettet, havne i samme kategori som OPEC. - Vil det ikke være naturlig at Norge har klarhet i hvilet spillerom vi som olje- og gassproduserende nasjon har, før vi går videre i en felles integrering av lovverk med EU (som etterspør olje og gass) - og at Stortinget er klar over eventuelle konsekvenser?

Som suveren stat er det min oppfatning at Norge på helt generelt grunnlag ikke på noe tidspunkt har ønsket å slutte seg til noen produsentorganisasjon (som de nevnte) som vil kunne legge forpliktende føringer på nasjonale beslutninger om produksjonsnivå og -tempo. Denne retten til ressursforvaltning er eksklusiv for enhver suveren stat og kan bare begrenses ved avtale med andre stater. Slike avtaler blir først bindende for landet når nasjonalforsamlingen har godkjent dem.

EØS-avtalen er et eksempel på en folkerettslig avtale som Norge er part i, og som legger visse føringer på hva som vil kunne være mulig for Norge å gå inn på av samarbeid med stater utenfor EØS-området. Ett element i EØS-avtalen er at Norge derved har akseptert å etterleve konkurransereglene i EU/EØS. Disse forbyr bl.a. (EØS-avtalens artikkel 53) selskaper å opptre samlet i markedet, i den grad dette kan tenkes å påvirke konkurransen i medlemslandene. Stater som etter avtalen er forpliktet til å påse at konkurransereglene etterleves (d.e. samtlige EU-medlemmer samt EFTA-statene i EØS), er etter EØS-avtalens 59 forpliktet til å påse at selskaper ikke pålegges ordninger som er i strid med konkurransereglene.

Spørsmålet om gassmarkedsdirektivets gjennomføring i Norge vil ikke ha noen sammenheng med, eller innvirkning på de generelle folkerettslige forpliktelser som Norge har påtatt seg ved sin tilslutning til EØS-avtalen. Disse folkerettslige forpliktelsene vil bestå uaktet innlemmelsen av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen og vil på selvstendig grunnlag, og på basis av de regler som følger av EØS-avtalen måtte vurderes i forhold til eventuelle senere ønsker om samarbeid med andre land og organisasjoner.

4. I Nationen 06.05.02 skriver Senterpartiets nestleder Åslaug Haga; 'Å godta gassmarkedsdirektivet er bananrepublikk politikk'. Siden det ikke er problematisert i selve St.prp. nr. 42 (Gassmarkedsdirektivet), - hva er hovedargumentasjonen for at Regjeringen ikke mener det er nødvendig å nedlegge veto mot direktivet?

Etter at direktivet ble vedtatt i EU sommeren 1998, ble EFTA statene i EØS invitert til å innlemme direktivet i EØS-avtalen. Dette er EFTA statene i EØS forpliktet til gjennom EØS-avtalens artikkel 102, som forutsetter at ny sekundærlovgivning for EUs indre marked skal gjøres til en del av EØS-avtalen - som hovedregel samtidig som den nye sekundærlovgivning får anvendelse i EU.

Gassmarkedsdirektivet er ett element i EUs måte å organisere det indre energimarked på. Som jeg også tidligere har presisert, vil norsk petroleumsvirksomhet påvirkes marginalt av at direktivets oppstrømsregler gjennomføres i Norge. I og med at vi pr. i dag har en meget liten nedstrømssektor, vil direktivet heller ikke få konsekvenser av betydning for denne sektoren i Norge. Nedstrømssektoren vil nå enkelt kunne bygges opp i samsvar med direktivets regler.

Komiteen synes gjennom sitt spørsmål å tilkjenne en presumpsjon om at Norge, ved eventuelt å nekte å akseptere direktivet som en del av EØS-avtalen, vil kunne påvirke liberaliseringen av gassmarkedet i Europa. Som det følger av det foregående, medfører en slik antakelse ikke riktighet. I forholdet mellom Norge og EU er det essensielle således at Norge som part i EØS-avtalen har påtatt seg en folkerettslig forpliktelse til å gjennomføre sekundærlovgivning for det indre marked i sin nasjonale lovgivning. Både den forrige og den nåværende regjering vurderte gassmarkedsdirektivet som EØS-relevant og har derved verken ansett det nødvendig eller ønskelig å nekte aksept av direktivets innlemmelse i EØS-avtalen.

5. Til Nationen 08.02.02, i forbindelse med bl.a. truselen om milliardbøter fra EU, nedlegging av GFU og nasjonalt løft i energipolitikken, sier lederen av Stortingets finanskomite Siv Jensen følgende: "La oss tenke oss grundig om også når det gjelder næringens rammebetingelser. Hadde dette vært en enkeltsak, hadde vi løst den for lenge siden. Nå må vi gjennomgå hele vår energipolitikk og ikke ensidig akseptere lesninger diktert av andre." Hun understreker at Norges hovedoppgave er å forvalte vår felles nasjonalformue på en best mulig måte.

Noe i samme retning uttrykker også BI-professor Svein Andersen i Nationen 07.02.02. "Men dette krever en mer helhetlig politikk og strategisk tenkning. Vi må rett og slett livre oss å leve med at det er en permanent interessekonflikt mellom EU og Norge i energispørsmål".

- Er Statsråden enig i at det er behov for en mer helhetlig politikk og strategisk tenkning for å behandle vår nasjonalformue på en best mulig måte, evt, når vil dette bli tatt opp?

Jeg er av den klare oppfatning at norsk petroleumspolitikk fullt ut har vært - og fortsatt er - basert på helhetlig og strategisk tenkning. Det er korrekt som Siv Jensen påpeker i nevnte innlegg i Nationen, at det siden 1965 har vært et grunnleggende prinsipp at olje- og gassressursene på norsk kontinentalsokkel skal forvaltes slik at de kommer hele det norske samfunn til gode. Alle elementer i norsk petroleumspolitikk har til enhver tid vært knesatt nettopp for å påse etterlevelse av dette bærende prinsippet. Jeg ser derfor ikke noe poeng ved nå - etter 35 år - å drøfte noe behov for om norsk petroleumspolitikk skal baseres på en helhetlig og strategisk tenkning. De verdier som er sikret for det norske samfunn gjennom petroleumsvirksomheten i disse årene, hadde aldri kunnet bli av det omfang vi i dag ser uten meget nøye styring og helhetstenkning fra norske myndigheter gjennom hele denne perioden.

Jeg oppfatter også dette spørsmål fra komiteen slik at det bygger på en oppfatning om at Norge vil kunne påvirke liberaliseringen i EU. Som jeg også tidligere

har fremhevet, er dette ikke korrekt. EUs indre energimarked generelt, herunder gassprisene, vil utvikle seg uten hensyn til om Norge gjennomfører gassmarkedsdirektivet i nasjonal lovgivning eller ikke.

Generelt vil jeg si at utviklingen i det europeiske gassmarked har vært preget av et langsiktig interessefelleskap mellom produsenter og konsumenter. EUs egne analyser indikerer en sterk vekst i gassforbruket fremover. En slik vekst vil ikke realiseres med mindre produsentene oppnår tilstrekkelige vilkår til å forsvare ytterligere investeringer. Jeg er derfor optimistisk mht at det også i en mer liberalisert verden vil foreligge et klart interessefelleskap mellom EU og Norge.

Spørsmålet fra komiteen synes også å være basert på en forestilling om at Norge bør slutte å produsere gass for eksport til markedet, dersom EUs tiltak for å liberalisere energimarkedet ikke passer Norges behov fullt ut. En slik utvikling er imidlertid ikke noe realistisk alternativ. Utfordringen for norske myndigheter er tvert imot å sikre at forholdene ligger til rette for høyest mulig verdiskaping fra de norske olje- og gass-

ressursene - i lys av, og under hensyntagen til den pågående markedsliberalisering i EU.

På dette grunnlag anser jeg ovennevnte utsagn fra professor Svein Andersen for lite nyansert.

Vår erfaring er således at Norge, på tross av mange intense debatter om viktige energispørsmål, også anses som svært viktig for EU i energispørsmål. Over tid er jeg trygg på at Norge og EU i fellesskap vil komme frem til løsninger på energisektoren som er gjensidig akseptable både for produsent og konsumentinteressene. Dette er helt nødvendig på basis av den gjensidige avhengighet mellom disse. EU-kommisjonen er også klar over det.

Dette er også årsaken til at Russland, som står utenfor både EU og EØS, nå er i diskusjoner med EU om tilpasninger i sine systemer for gasseksport for å gjøre dem bedre i samsvar med den liberalisering som skjer i EUs indre energimarked. Dette viser samtidig at Norge, dersom vi hadde stått utenfor EØS-avtalen, heller ikke ville stått fritt til selv å bestemme fullt ut - og i full isolasjon fra EUs behov og synspunkter - hvordan norsk gasseksport til EU skulle skje i tiden fremover.

Vedlegg 2

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 3. juni 2002

Vedr. St.prp. nr. 42 (2001-2002) Om samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr. 123/2001 om innlemming av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarknadsdirektivet) i Vedlegg IV til EØS-avtala (Energi)

Det vises til brev 30. mai 2002 fra komiteen vedrørende ovenstående. Under henvisning til tidligere svar på spørsmål fra komiteen, ønskes svar på ytterligere spørsmål. Disse følger nedenfor.

1. I svar på spørsmål nr. 3 i brev til komiteen datert 16.5.2002 sies det at det vil være spekulativt å vurdere mulige tap av inntekter fordi gjennomføringen av direktivet kun vil innebære tredjepartsadgang. Kan man gi en nærmere analyse av hva som kan skje i forhold til langsiktige gasskontrakter dersom det innføres TPA og det etableres et spotmarked for gass basert på det nye regimet?

Jeg kan ikke se noen direkte sammenheng mellom innføring av en rett til tredjepartsadgang til norske rørledninger etter gassmarkedsdirektivets oppstrømsregler, og etablering av et eventuelt spotmarked for gass. Gassalg fra norsk sokkel foregår i det vesentlige på basis av langsiktige kontrakter, og en kan ikke se at disse vil bli nevneverdig berørt av direktivets gjennomføring i Norge. Leveransene under disse kontraktene fortsetter i tråd med forutsetningene.

Et eventuelt spotmarked for gass i Europa vil neppe heller få noen innvirkning på eksisterende, langsiktige kontrakter om salg av gass fra Norge. Forsåvidt gjelder nye, langsiktige gassalgskontrakter er det umulig å si noe om hvor mange slike som vil bli inngått i et marked der gass også selges på spot. I lys av de beregnede økninger i gassforbruket i EU de kommende tyve år, vil jeg legge til grunn at markedet for nye, langsiktige gassalgskontrakter i fremtiden vil være tilstede også ved siden av muligheten for spotsalg.

2. Norge eksporterer i dag omlag 50 Sm³ gass, hvorav en stor del på langsiktige kontrakter. Hvor sannsynlig anser man fra norsk side at det vil være å opprettholde langsiktige kontrakter for salg av gass, dersom markedsprisen for gass reduseres og det etableres et kortsiktig marked med lavere pris enn de langsiktige kontraktene?

Norge eksporterer i dag om lag 50 mrd. Sm³ gass til det europeiske gassmarkedet.

La meg først understreke at gassmarkedsdirektivet anerkjenner lange gassalgskontrakter som sådan - både eksisterende og nye. Skulle eksisterende kjøpere få problemer med å avta gass under langsiktige take-or-pay kontrakter, vil kjøper i medhold av direktivets artikkel 25 med Kommisjonens aksept, rent midlertidig kunne få en viss reduksjon i sine forpliktelser mht åpning av sine rørledninger.

Norsk gassalg er i dag den enkelte selgers individuelle ansvar. Det er derfor vanskelig å spekulere på hvordan gassalget vil bli organisert mellom selgere og kjøpere i fremtiden. Verken norske myndigheter eller Kommisjonen vil ha særskilt innflytelse på dette. I et eventuelt spotmarked med lavere gasspriser legger jeg likevel til grunn at et slikt marked neppe vil få særlig innvirkning på eksistensen av de nåværende kontrakter. En annen sak er at et spotmarked kan påvirke prisnivået i de langsiktige kontraktene. Uansett vil denne utviklingen ikke være påvirket av at gassmarkedsdirektivet gis anvendelse for Norge.

Kommisjonen har i den senere tid også lagt større vekt på å understreke viktigheten av langsiktige gassalgskontrakter. Langsiktige kontrakter ses således som et viktig grunnlag for investeringer i ny infrastruktur. Utvikling av slik ny infrastruktur er igjen avgjørende for den forsyningssikkerhet som må ligge til grunn for muligheten til møte den forventede økning i gassforbruket i tiden fremover.

3. Dersom kjøper på grunn av en endret markedssituasjon skulle si opp/reforhandle de langsiktige kontraktene, hvordan ser man fra norsk side på en slik situasjon, og hva vurderer man som alternativ til dagens langsiktige kontrakter?

Når det gjelder spørsmålet om reforhandling av eksisterende langsiktige avtaler, vil det faktum at gassmarkedsdirektivet gis anvendelse for Norge ikke ha noen betydning. Det ligger således klausuler om prisrevisjon inne i alle slike gassalgsavtaler allerede i dag. Eventuelle reforhandlinger og/eller oppsigelser vil fullt ut være selskapenes ansvar. Skulle en kjøper gå til det skritt å si opp en eksisterende langsiktig gassalgskontrakt, vil selgeren selv måtte vurdere eventuelle reaksjoner i samsvar med det som ellers gjelder i forretningsforhold (saksanlegg for domstolene, krav om erstatning m.v.).

I det europeiske gassmarkedet er det fullt ut selskapene som vil bestemme utviklingen. Hverken norske eller andre lands myndigheter kan, eller vil i utgangspunktet ønske å ha noen innvirkning på hvordan kontraktsstrukturen i markedet vil bli i fremtiden.

4. Hva er departementets vurdering av spørsmålet om stabilitet for aktørene på gassmarkedet dersom prisen på gass reduseres og utsettes for kraftigere kortsiktige endringer?

Kortsiktige endringer i gassprisene vil neppe gi seg vesentlige utslag for norske gassalgere i første omgang. Mer permanente prisreduksjoner på gass vil likevel kunne ha effekter på muligheten for utbygging av nye, norske olje- og gassressurser. Dette vil isåfall være en helt ordinær effekt av vanlige markedsmekanismer og ikke ha noen sammenheng med gassmarkedsdirektivets anvendelse for Norge. Stabiliteten i

gassmarkedet i Europa vil som i andre tilfelle avhenge av tilbuds- og etterspørselssituasjonen.

5. Departementet gjentar i flere svar at man uavhengig av Norges posisjon står overfor et nytt gassregime nedstrøms, men sier samtidig at man ikke ser noe poeng i å drøfte på nytt vår helhetlige og strategiske tenkning omkring oppstrøms gassforvaltning. Hva er årsaken til at statsråden ikke ser behov for en bred drøfting av egen strategi i forhold til den nye måten EU organiserer det indre energimarked på? Burde ikke enhver produsent ha en bred drøfting av egen strategi i forhold til det indre marked?

Helt siden petroleumsvirksomheten i Norge startet, har det alltid vært en klar premisse at petroleumspolitikken til enhver tid skal være helhetlig og bygget på myndighetenes til enhver tid gjeldende strategiske målsettinger. I dette ligger samtidig at petroleumspolitikken i tillegg til å være helhetlig, også må være dynamisk for å kunne anvendes i forhold til skiftende ønsker og behov. Derfor vil jeg igjen understreke at alle endringer og tilpasninger i petroleumspolitikken som hittil har vært foretatt og som vil bli foretatt i fremtiden, vil være basert på hensynet til at helheten skal ivaretas.

Den folkerettslige forpliktelse Norge har til å gjennomføre ny sekundærlovgivning fra EU om det indre marked, etterleves derfor under aktiv hensyntagen til landets behov og mål på vedkommende sektor. EUs direktiver angir en retning som må følges av alle land i EØS-området, men landene har stor frihet til å bestemme den konkrete tilpasning innenfor de gitte rammer. Når en fra norsk side har gjennomført store endringer i gassforvaltningssystemet i det siste året, har hensynet til helheten vært styrende for de tiltak som gjennomføres og planlegges.

Norske gassprodusenter står i dag etter min mening godt rustet til å møte de utfordringer og muligheter de møter som aktører i EUs indre gassmarked. Avviklingen av GFU-ordningen for et år siden, etablering av en nøytral operatør - Gassco - for gassrørledningene på sokkelen og de nye regler om adgang til kapasitet i disse som vil bli foreslått av departementet i nær fremtid, er ledd i arbeidet med å styrke norske gassprodusenters muligheter til å møte utfordringene i markedet og de krav de vil bli møtt av i Europa i tiden fremover. Disse endringene har skjedd og vil skje i nær dialog med industrien selv og med jevnlig orienteringer til regjeringen og Stortingets EØS-utvalg. Jeg legger derfor til grunn at vi i dag, som hittil, er opptatt av å sikre en fortsatt helhetlig olje- og gasspolitikk basert på bred dialog med alle interesserte parter.

6. På bakgrunn av statsrådets svar på spørsmål 5 i brev til komiteen datert 28.5.2002, bes det om en utdyping av følgende:

a) Gjennom selskapsbasert salg av gass fra Norge, TPA, samt økt grad av kortsiktige kontrakter vil norsk gass konkurrere mot norsk gass på det europeiske mar-

kedet, og dermed presse prisen nedover. Dette vil være en ny situasjon for norsk gassforvaltning. Er statsråden enig i et slikt utsagn, og i tilfelle hvorfor/hvorfor ikke? Hvilke konsekvenser bør en slik ny situasjon få for vår gasstrategi?

b) Hvilke nye strategier har departementet vurdert i forhold til å oppnå maksimal ressursutnyttelse for små og marginale felt?

Til a): Jeg vil si meg enig i at man, under den ordning som nå er etablert der den enkelte rettighetshaver kan selge sin gass på individuell basis, vil kunne se konkurranse mellom selgere av norsk gass. Hvorvidt dette vil medføre prisreduksjoner på gass, er det pr. i dag for tidlig å si noe om. Etter et år under det nye systemet er det som tidligere påpekt, intet som peker i retning av noen reduksjon i gassprisene som kan forklares ut fra premissene i spørsmålet.

Under et system der de norske produsentene kan selge sin gass på individuell basis, kommer de også nærmere markedet og kan dra nytte av de økte mulighetene for salg til flere kjøpere på lang- og kortsiktig basis som dette gir. Norske produsenter vil også kunne ta del i flere ledd i gasskjeden, med kommersiell gevinst som resultat samlet sett. Markedsaktørene vil således, som hittil, bestemme om det vil være kommersielt grunnlag for utbygging av nye, norske gassressurser. Er det tilstrekkelig etterspørsel etter norsk gass i markedet, vil ressursene bli bygget ut og produsert også i fremtiden. I denne situasjon kan jeg ikke se at norsk gasstrategi bør endres.

Til b): Som tidligere påpekt, ser vi ingen tegn til at små og marginale ressurser ikke skulle bli utbygget som følge av direktivets gjennomføring i Norge eller som følge av liberaliseringen av det europeiske gassmarked. Er etterspørselen etter gass slik at utbygging av reservene anses kommersielt lønnsomt, har departementet fortsatt de samme muligheter som hittil til å vektlegge helhetlige ressursforvaltningshensyn i vurderingen av om utbygging skal skje. Departementet skal således også i fremtiden godkjenne plan for utbygging og drift av feltet (PUD), plan for anlegg og drift av nye rørledninger (PAD), og gi tillatelser for produksjonsnivået fra feltene. En legger fortsatt opp til en streng samfunnsmessig styring av transportsystemet. Samtidig vil departementet også i fremtiden ha mulighet til å sikre slike felt adgang til den nødvendige kapasitet i gasstransportsystemet. Jeg kan på denne bakgrunn ikke se at det skulle være behov for å etablere nye strategier i denne forbindelse.

7. Norge har, som statsråden påpeker hatt en meget nøye styring og helhetstenkning knyttet til vår gasseskспорт. Er statsråden av den oppfatning at styringsmuligheten reduseres eller økes som følge av EUs liberaliserte marked? Komiteen ber om begrunnelse for svaret.

Slik norsk sokkel har utviklet seg over tid, har en sett at behovet for direkte myndighetsstyring av gassalget som sådan er blitt redusert. Norsk sokkel er således blitt mer moden, samtidig som strukturendringene i det europeiske gassmarkedet har gjort det hensiktsmessig å gi norske gassprodusenter større frihet til å delta i hele verdikjeden og derved øke verdiskapingen totalt sett. De selskaper som tildeles utvinningstillatelser på norsk sokkel er høyt kvalifiserte selskaper med langsiktige perspektiver på sin virksomhet.

Dette er årsakene til at GFU-ordningen ble avvirket innenfor EØS fra 1. juni 2001. Som det fremgår av mitt svar ovenfor, har departementet fortsatt de nødvendige hjemler i petroleumsloven til å styre utbyggingstakt og produksjonsnivå i ønsket grad utfra ressursforvaltningshensyn. Jeg kan således ikke se at gjennomføringen av gassmarkedsdirektivet i Norge, eller den pågående markedliberalisering i Europa vil ha noen særskilt innvirkning på norske myndigheters muligheter til å sikre en god forvaltning av olje- og gassressursene i forhold til det som i dag gjelder.

8. Komiteen ber om å få en vurdering av innholdet i dialogen mellom EU og Russland når det gjelder gass og en vurdering av denne prosessens betydning i forhold til det framtidige europeiske gassmarkedet.

Jeg har ikke direkte kjennskap til innholdet i denne dialogen utover det som er offentlig tilgjengelig. Basert på denne, synes det å være et kjernepunkt i dialogen mellom de to parter for så vidt gjelder gass, at man vil arbeide for en sikring av den langsiktige gassforsyning fra Russland til Europa.

Videre detaljerte drøftelser mellom partene synes derfor å fortsette med spesiell henvisning til langsiktige gassalgskontrakter. Partene synes å legge større vekt enn tidligere på å understreke viktigheten av disse, ikke bare for historiske investeringer, men at de også vil forbli nødvendige som grunnlag for investeringer i nye feltutbygginger og infrastruktur i fremtiden. Før møtet i Moskva 29. mai da presiserte Kommisjonen spesielt og unilateralt viktigheten av langsiktige take-or-pay kontrakter.

Et annet viktig spørsmål mellom EU og Russland er arbeidet med en gjensidig akseptbar løsning på spørsmålet om destinasjonsklausulene i russiske kontraktene, som har vært tatt opp av EUs konkurransemyndigheter i forhold til Russland. Disse klausulene legger restriksjoner på mulighetene til videresalg av russisk gass innenfor EU-området. Problemstillingen er aktuell både i forhold til eksisterende og nye gassalgskontrakter.

Basert på ovenstående synes det å være grunn til å anta at russisk gass fortsatt vil spille en viktig rolle i forhold til sikring av europeisk gassforsyning også i fremtiden. For Norge kan dette bety at forholdene vil ligge til rette for økt forsyningssikkerhet for gass til Europa. Derved vil det være grunnlag for at gassforbruket i EU vil øke på bekostning av andre og mer for-

urensende energibærere som f.eks. kull. En slik utvikling vil kunne være fordelaktig både av miljøhensyn og for Norge som gassprodusent, idet en da vil få et større markedsgrunnlag som basis for utbygging av nye, norske gassressurser.

9. Hvilke lån, garantier og evt. annen støtte gir EU i dag til Russland, land i Nord-Afrika eller rundt Det kaspiske hav når det gjelder spørsmål om utbygging av indre infrastruktur for gasseksport?

Dette spørsmålet har jeg ikke grunnlag for å besvare innenfor de angitte frister. Komiteen bør eventuelt henvende seg til Kommissjonens ambassade i Oslo for å få informasjon om disse ordningene.

10. Hvordan ser Norge på spørsmålet om framtidig skattlegging av gass i EU, og hvordan kan dette påvirke verdien av norsk gasseksport?

Utgangspunktet er her at det vil stå EU og EUs medlemsland fritt til å vedta skattlegging av gass innenfor EU-området. Som påpekt i tidligere svar, vil et eventuelt forslag i EU om energiskatter i utgangspunktet ikke berøre Norges forpliktelser under EØS-avtalen. Et eventuelt direktiv om energiskatter vil således ikke få direkte anvendelse for Norge, fordi forhold knyttet til skatter og avgifter ikke omfattes av EØS-avtalen. Norge vil derfor ikke være forpliktet til å akseptere eventuelle direktiver om energiskattlegging innlemmet i EØS-avtalen.

Hvorvidt et slikt direktiv likevel vil kunne få indirekte virkninger for Norge, kan en ikke si noe særskilt om i dag. Dersom EU skulle vedta slik skattlegging og denne utformes slik at f.eks. bruk av mindre miljøvennlige energibærere blir vesentlig billigere i Europa enn bruk av naturgass, vil dette kunne påvirke gassens konkurransevne i det europeiske markedet. Dette vil

som nevnt gjelde uaktet om skattereglene gjelder i Norge eller ikke. Skulle slik skattlegging av gass bli aktuelt, vil en derfor fra norsk side arbeide aktivt i forhold til EU for å hindre dette.

11. Komiteen har videre i brev 31. mai 2002 stilt følgende spørsmål til Olje- og energiministeren: *Komiteen er kjent med at Utenriksdepartementet ønsker behandling av gassmarkedsdirektivet i vår, og at dette blant annet begrunnes med at en utsettelse vil kunne komplisere forhandlingene om fisk. Med utgangspunkt i den forestående sommerferie ønsker komiteen å vite hvilke konkrete forhandlinger dette gjelder, og hva er eventuelt fremdriften?*

Utenriksministeren har anmodet om at følgende svar fremmes av Olje- og energiministeren:

Regjeringen er opptatt av å overholde den pålagte 6 måneders fristen i gjennomføringsarbeidet med EØS-lovgivning. I EØS-samarbeidet anser både Norge og EU at det er viktig å få gjennomført våre respektive forpliktelser rettidig.

Jeg kan opplyse at Utenriksdepartementets syn og begrunnelse for å behandle gassmarkedsdirektivet i vårsesjonen er knyttet til ovennevnte forhold alene. Når vi står overfor en forhandlingssituasjon som vi vet vil kunne bli vanskelig er det samtidig viktig å unngå å skape nye belastninger.

Markedsadgang for fisk er en sentral næringspolitisk interesse og representerer en betydelig utfordring for Norge i forhold til EUs utvidelse. Når det gjelder fisk og kompensasjonsspørsmålet kan det i henhold til fremdriften i EUs utvidelsesforhandlinger forventes at de første forberedende drøftelser med EU-siden kan finne sted utover høsten 2002.

Stortingets organer vil bli konsultert om vurderingene av disse spørsmål før sommerferien.

Vedlegg 3

Brev fra Olje- og energidepartementet v/statsråden til energi- og miljøkomiteen, datert 7. juni 2002

Spørsmål i forbindelse med behandling av St.prp. nr. 42 (2001-2002) - Samtykke til godkjenning av avgjerd i EØS-komiteen nr 123/2001 om innlemning av europaparlaments- og rådsdirektiv 98/30/EF om felles regler for det indre marked for naturgass (gassmarkedsdirektivet) i vedlegg IV til EØS-avtale (Energi)

Det vises til brev av 07.06.02 fra Energi og miljøkomiteen i Stortinget. Komiteen har følgende spørsmål:

"I likelydende brev til Olje- og energiministeren og Energi- og miljøkomiteen datert 26. april, uttrykker gasselskapene en viss bekymring over implementeringen av gassmarkedsdirektivet. De skriver også at de ser det som sentralt at direktivet ikke implementeres på en

måt som gjør det enda vanskeligere å investere i infrastruktur i Norge.

Vil departementet gi en nærmere redegjørelse om hva direktivet vil bety for mulighetene til etablering av infrastruktur for gass i Norge? Dette har selvfølgelig også relevans med hensyn til behandlingen av den bebudede gassmeldingen til høsten.

Svar:

Innlemmelse av gassmarkedsdirektivet i EØS-avtalen må ses i sammenheng med at det er etablert svært lite infrastruktur for transport av gass i Norge. Olje- og energidepartementet skal sørge for at gjennomføringen av direktivets nedstrømsregler ikke vil være til hinder for etableringen av infrastruktur for gass. Departemen-

tets intensjon er å etablere en forsiktig regulering av markedet så langt direktivet tillater dette. Siktemålet er med andre ord en minimumsgjennomføring der jeg blant annet vurderer muligheten for å benytte direktivets unntaksregler. Gjennomføringen i norsk lov er imidlertid nødvendig rettslig sett etter som direktivet er EØS-relevant og således omfattet av Norges folkerettslige forpliktelser under EØS-avtalen til å gjennomføre

ny sekundær lovgivning fra EU om det indre marked i nasjonal lovgivning.

I den bebudede gassmeldingen vil departementet redegjøre ytterligere for opplegget for regulering av et nedstrøms gassmarked i Norge. Departementet vil snarlig sette i gang et arbeid for å etablere forskrifter på området, jf. også den framlagte Ot.prp. nr. 81 (2001-2002). Det vil i denne sammenhengen bli gjennomført en bred høringsprosess.